

Stikstofdepositie van de warmtekrachtcentrale Ypenburg

Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998

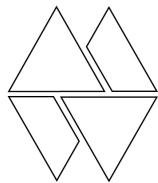
Conceptrapport

R. Lensink

Stikstofdepositie en de warmtekrachtcentrale Ypenburg

Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998

R. Lensink

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Peutz bv

11 april 2014
rapport nr. 14-096

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 14-096
Datum uitgave: 11 april 2014
Titel: Stikstofdepositie en de warmtekrachtcentrale Ypenburg
Subtitel: Voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998
Samenstellers: drs. ing. R. Lensink
Foto's omslag: Naam/namen / Bureau Waardenburg bv
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 033
Project nr.: 14-250
Projectleider: drs. ing. R. Lensink
Naam en adres opdrachtgever: Peutz bv,
Postbus 696, 2700 AR Zoetermeer
Referentie opdrachtgever: e-mail 21 maart 2014
Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
ir. E.J.F. de Boer
Paraaf:

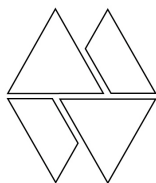

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Peutz bv., Zoetermeer

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Solar Bio Hydro (Eneco) is voornemens om in het noordwesten van Ypenburg (Den Haag) nabij het Prins Clausplein (knooppunt A12 en A4) de bestaande warmtekrachtcentrale planologisch in te passen en daarin ook ruimte te creëren voor vervanging van warmtekrachteenheden en tijdelijke installaties voor calamiteiten en onderhoud van andere eenheden. Deze ingreep kan als gevolg van additionele stikstofdepositie mogelijk effecten hebben op beschermde natuurgebieden, in het bijzonder het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide.

De aanvraag voor de noodzakelijke vergunningen en de wijziging van het bestemmingsplan wordt voor de initiatiefnemer verzorgd door Peutz bv. Laatstgenoemde heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de eventuele effecten van additionele depositie op beschermde natuurwaarden in beeld te brengen en aan te geven op welke wijze eventuele negatieve effecten kunnen worden beperkt.

Dit rapport is te beschouwen als de oriëntatiefase van de habitattoets zoals dit is omschreven in de Natuurbeschermingswet 1998 (artikelen 19d t/m 19j).

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

- Rob Lensink (projectleiding, rapportage).

Genoemd persoon is door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit Peutz bv is de opdracht begeleid door Koen van der Nat en Martha Bleeker. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
0 Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.1 Aanleiding en doel.....	9
1.2 Aanpak toetsing Natuurbeschermingswet 1998	9
2 Het voornemen	11
2.1 De ingreep	11
2.2 Emissie en depositie	11
3 Natura 2000-gebieden.....	14
3.1 Meijndel & Berkheide.....	14
3.2 Westduinpark & Wapendal.....	16
3.3 Solleveld & Kapittelduinen	18
4 Effecten op Natura 2000-gebieden.....	20
4.1 Mogelijke effecten en de invloedssfeer van het project	20
4.2 Bepaling van effecten	20
4.3 Cumulatieve effecten	26
4.4 Significantie van effecten	26
4.5 Vergunningsplicht.....	26
5 Conclusie.....	27
6 Literatuur.....	29
Bijlage 1 Wettelijk kader	
Bijlage 2 Stroomschema significantiebepaling	

0 Samenvatting

In het noordwesten van de wijk Ypenburg (Den Haag) wordt de bestaande warmtekrachtcentrale planologisch ingepast en wordt daarin ook ruimte gecreëerd voor vervanging van warmtekrachteenheden en tijdelijke installaties voor calamiteiten en onderhoud van andere eenheden (hierna te noemen 'inpassing'). Hierdoor zal de additionele depositie vanuit deze bron toenemen. In deze voortoets worden eventuele effecten van de toename in depositie vanuit deze centrale in beeld gebracht.

In het vigerende bestemmingsplan is een capaciteit van 50 MW mogelijk terwijl de bestaande installatie een capaciteit van 69 MW_{th} heeft. Voor de toekomst is een inpassing tot c. 85 MW_{th} voorzien. In deze voorliggende toets wordt ingegaan op de eventuele effecten van een toename van 20 MW_{th} en een toename van 35 MW_{th}, beide ten opzichte van de vigerende 50 MW.

Op de grens van het Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide komt bij een toename van 50 MW naar 69 MW_{th} maximaal 0,3 mol N additionele depositie en bij een toename van 50 MW naar 85 MW_{th} maximaal 0,4 mol. De grens van 0,05 mol additionele depositie ligt op enkele honderden meters van de buitengrens van het gebied. De toename in depositie van 50 MW naar 69 MW_{th} is groter dan van 69 MW_{th} naar 85 MW_{th}. Dit is het gevolg van strengere milieunormen voor nieuw te bouwen (en te vervangen) installaties.

De berekende toename in additionele depositie als gevolg van de toename van 50 MW naar 69 MW_{th} (huidige situatie) en de voorgenomen voorziening van 69 MW_{th} naar 85 MW_{th} zal in het veld niet tot een meetbare toename in depositie leiden. De berekende toenames vallen geheel weg in werkelijk optredende variatie die zich van jaar op jaar voordoet. Voor de beschermde habitattypen en de samenstellende plantensoorten leidt deze toename evenmin tot een merkbare verandering in aanbod aan voedingsstoffen. Effecten op habitattypen, hun doelen (inclusief herstelopgaven) zijn uitgesloten.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Solar Bio Hydro (Eneco) is voornemens om in het noordwesten van Ypenburg (Den Haag) nabij het Prins Clausplein (knooppunt A12 en A4) de bestaande warmtekrachtcentrale planologisch in te passen en daarin ook ruimte te creëren voor vervanging van warmtekrachteenheden en tijdelijke installaties voor calamiteiten en onderhoud van andere eenheden (hierna te noemen 'inpassing'). Deze ingreep kan als gevolg van additionele stikstofdepositie mogelijk effecten hebben op beschermde natuurgebieden, in het bijzonder het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied Meijndel & Berkheide en mogelijk ook Westduinpark & Wapendal en Solleveld & Kapittelduinen.

In het vigerende bestemmingsplan is voor een warmtekrachtcentrale een capaciteit van 50 MW mogelijk terwijl de bestaande installatie een capaciteit van 69 MW_{th} heeft. Voor de toekomst is een toename in geïnstalleerd vermogen tot c. 85 (hierna te noemen 'inpassing') voorzien. In deze voorliggende toets wordt ingegaan op de eventuele effecten van een toename van 20 MW_{th} en een toename van 35 MW_{th}, beide ten opzichte van de vigerende 50 MW. De mogelijk effecten worden beoordeeld in het licht van de instandhoudingsdoelen voor de relevante Natura 2000-gebieden.

1.2 Aanpak toetsing Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied ligt in ten oosten van de Natura 2000-gebieden Meijndel & Berkheide en Solleveld & Kapittelduinen. Indien de inpassing van de warmtekrachtcentrale negatieve effecten zou hebben op de beschermde waarden en hun doelen voor beide genoemde gebieden, is een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: "Nbwet") vereist. Ook kunnen maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen nodig zijn. Voor een nadere uitleg van het wettelijk kader, zie bijlage 1.

De voorliggende rapportage beschrijft de resultaten van een oriëntatiefase van de habitattoets, dat wil zeggen een verkennend onderzoek naar de effecten op beschermde natuurgebieden (waaronder wij in dit rapport verstaan: Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten).

De centrale vraag van deze toetsing is: bestaat er een reële kans op significante negatieve effecten op beschermde natuurgebieden of kan het optreden van significant negatieve effecten met zekerheid worden uitgesloten?

Meer in detail geeft deze rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde natuurgebieden (Natura 2000, Beschermde Natuurmonumenten) liggen binnen de invloedssfeer van het plan/project? Wat zijn de instandhoudingsdoelen voor deze natuurgebieden?
- Wat is de ligging van het plangebied ten opzichte van de habitattypen, de leefgebieden van soorten of andere natuurwaarden waarvoor de betreffende natuurgebieden zijn aangewezen? Welke functies heeft het plangebied en zijn invloedssfeer voor deze beschermde natuurwaarden?
- Welke effecten op beschermde natuurgebieden heeft de ingreep?
- Welke maatregelen kunnen worden genomen om de effecten te vermijden of te verminderen? Hoe effectief zijn deze mitigerende maatregelen?
- Wat zijn de effecten van het plan/project als deze worden beschouwd in samenhang met andere activiteiten en plannen, met andere woorden, wat zijn de cumulatieve effecten?
- Is nader onderzoek nodig ?
- Kunnen significante effecten (inclusief cumulatieve effecten) significant worden uitgesloten?
- Moet voor het **plan** vergunning worden aangevraagd?
- Moet voor de vergunningsaanvraag een nadere toetsing worden uitgevoerd?

De uitkomsten van het onderzoek kunnen als volgt zijn:

- Er treden met zekerheid *geen effecten* op; er is geen vergunning nodig en evenmin aanvullende maatregelen. Wel wordt aanbevolen de conclusies van dit onderzoek aan het bevoegd gezag voor te leggen.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Voor het project is een vergunning nodig, die kan worden aangevraagd op basis van een “passende beoordeling” en na het doorlopen van de ADC-toets (zie Bijlage 1). Vooroverleg met het bevoegd gezag is noodzakelijk.
- In andere gevallen, er zijn *(mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant*, bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. Aan de vergunning kunnen maatregelen gekoppeld zijn om negatieve effecten additioneel te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen, maar zijn gewenst door het bevoegd gezag.

De effecten van de ingreep worden getoetst aan de instandhoudingsdoelen die voor Meijendel & Berkheide, Westduinpark & Wapendal en Solleveld & Kapittelduinen gelden. Deze zijn ontleend aan de aanwijzingsbesluiten uit achtereenvolgens 2013, 2011 en 2011 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/.....>).

2 Het voornemen

2.1 De ingreep

De warmtekrachtcentrale Ypenburg is in 2004 gereed gekomen en in bedrijf genomen. De centrale heeft van meet af aan een capaciteit gehad van 69 MW_{th}. Daarmee is sinds de in gebruik name een discrepantie aanwezig tussen de maximale capaciteit volgens het bestemmingsplan (50 MW) en het werkelijke vermogen (69 MW_{th}).

De centrale Ypenburg omvat 5 ketelinstallaties en 6 warmtekrachtkoppelingen (WKK) met een totaal thermisch inputvermogen van 69 MW_{th} (allen gasgestookt). Voor de relevante gegevens van de installaties wordt korthedshalve verwezen naar het luchtkwaliteitsonderzoek (rapport F 20080-3-RA). De installaties zijn bij oprichting in WKC Ypenburg in 2004 in bedrijf genomen. Het vigerende bestemmingplan staat formeel een vermogen van slechts 50 MW toe (aldus circa 38% minder).

Men is voornemens om het bestemmingsplan te wijzigen teneinde de huidige situatie (69 MW_{th}) inpasbaar te maken. In het nieuwe bestemmingsplan zal tevens een reservering van in totaal 16 MW_{th} worden opgenomen voor vervanging van de huidige WKK's door WKK's met een circa 1 MW_{th} hoger vermogen en voor tijdelijke installaties ten behoeve van calamiteiten en onderhoud aan andere eenheden. Het totale opgestelde thermische vermogen voor de situatie inclusief vervangingsruimte zal hiermee aldus circa 85 MW_{th} gaan bedragen. Voor de nieuwe WKK's en tijdelijke installaties wordt in analogie met de BREF Grote stookinstallaties een emissie-eis van maximaal 75 mg/Nm³ NO_x aangehouden (BBT, NO_x-reiniger).

2.2. Emissie en depositie

Achtergronddepositie

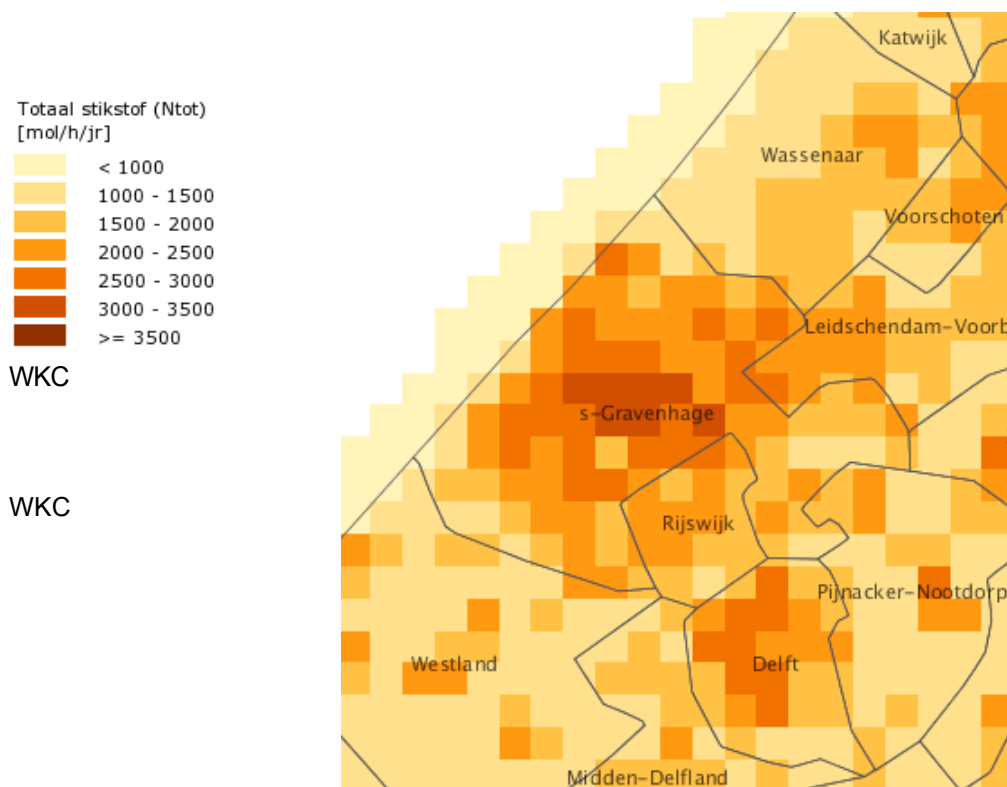
De achtergronddepositie in Nederland wordt in beeld gebracht door het RIVM (www.geodata.rivm.nl/...). In 2013 bedroeg de achtergronddepositie in de duinen ten noorden van Den Haag tussen 800 en 1.400 mol N/ha/jr, waarbij de laagste waarden op de zeereep liggen en de hoogste aan de binnenduinrand enkele kilometer landinwaarts (figuur 2.1). In deze berekeningen is de duinenbijtelling niet meegenomen (RIVM 2013). In de zeereep bedraagt deze voor de duinen rond Den Haag 400 mol N/ha/jr. Enkele kilometers landinwaarts is deze aanzienlijk minder.

Volgens de bestaande modellen zal de achtergronddepositie in de komende jaren nog verder afnemen, met ordegrrootte 10 mol N/ha/jr tot 2020 en ook tot 2030.

Additionele depositie

De emissie en depositie van de warmtekrachtcentrale is in beeld gebracht met daartoe geëigende modellen. Zie verder de rapportages over luchtkwaliteit en

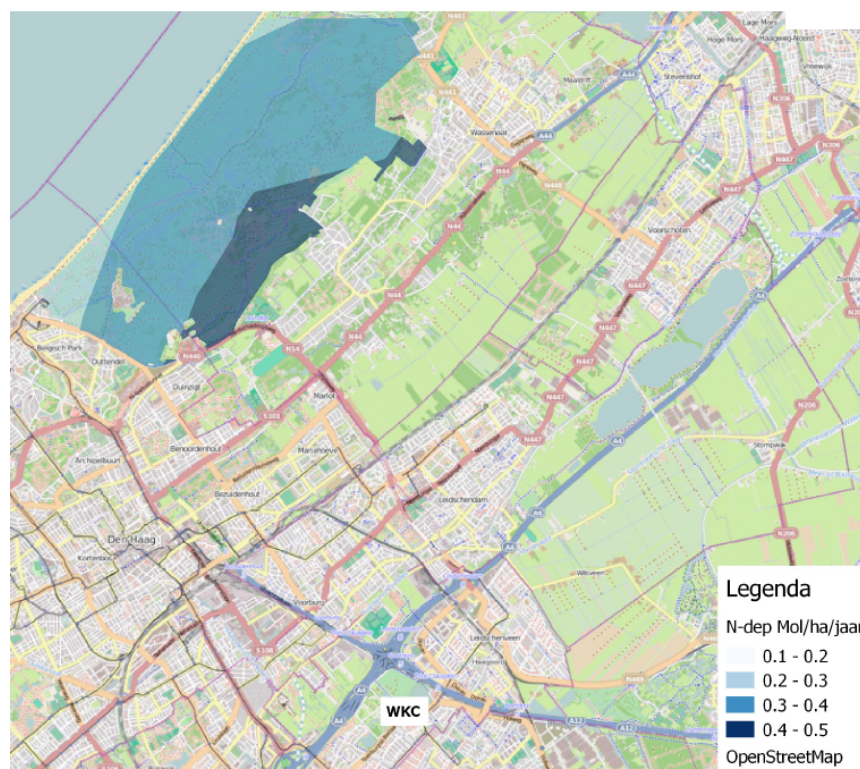
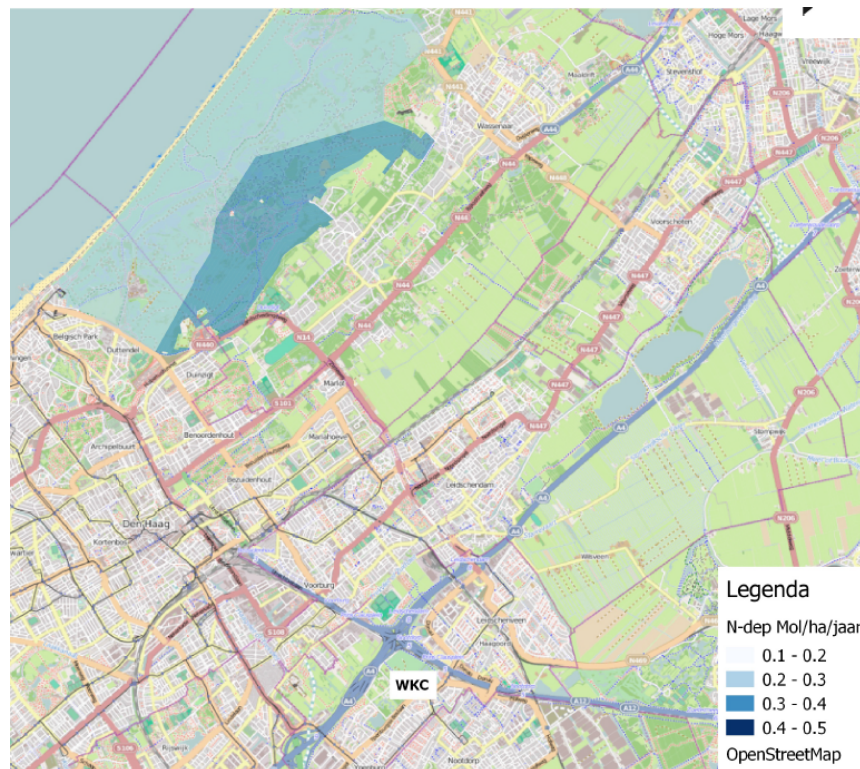
depositie (F 20080-3-RA en F 20080-15-NO-001). De berekeningen vertalen zich in een depositiecontour. De omvang van de toename in de rand van het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied (Meijndel & Berkheide) is beperkt. de toename van 50 MW (bestemmingsplan) naar 69 MW (thans aanwezig) bedraagt 0,3 tot 0,4 mol N/ha/jr. De voorgenomen inpassing van bestaande en nieuwe capaciteit zal gepaard gaan met een toename van ongeveer 0,1 mol N/ha/jr op de rand van het gebied (tabel 2.1). richting de zeereep is de toename minder dan genoemde waarden (figuur 2.2).

Figuur 2.1 Achtergronddepositie in 2013 in de omgeving van Den Haag (bron: www.geodata.rivm.nl/...).

Tabel 2.1 Depositie door de warmtekrachtcentrale Ypenburg in de huidige situatie (69 MW), volgens bestemmingsplan (50 MW) en de toekomstige situatie (85 MW_{th}). De punten 1 t/m 4 liggen op de buitengrens van Meijndel tussen Den Haag en Wassenaar, punt 5 op de noordoosthoek van Westduinpark en punt 6 op de noordoosthoek van Solleveld en het verschil op alle punten voor de inpassing van 50 naar 69 MW_{th} en 50 naar 85 MW_{th}.

	bestemmingsplan 50 MW	thans 69 MW _{th}	toekomst 85 MW _{th}	50 -> 69	50 -> 85
01	0,8	1,1	1,2	0,3	0,4
02	1,0	1,4	1,5	0,4	0,5
03	1,0	1,4	1,5	0,4	0,5
04	0,9	1,2	1,3	0,3	0,4
05	0,6	0,8	0,8	0,2	0,2
06	0,4	0,6	0,6	0,2	0,2

Figuur 2.2 *Additionele depositie in Meijendel bij een toename van geïnstalleerd vermogen van 50 MW naar 69 MW_{th} (boven) en bij een toename van 50 MW naar 85 MW_{th} (bron: rapport F 20080-15-NO).*

3 Natura 2000-gebieden

In de omgeving van de warmtekrachtcentrale Ypenburg liggen in de duinen van Zuid-Holland drie Natura 2000-gebieden met habitattypen die gevoelig kunnen zijn voor additionele depositie van stikstof:

- Meijndel & Berkheide;
- Westduinpark & Wapendal;
- Solleveld & Kapittelduinen.

3.1 Meijndel & Berkheide

Meijndel en Berkheide bestaat uit een brede duinstrook met een gevarieerd en uitgestrekt, kalkrijk duinlandschap, dat reliëfrijk en landschappelijk zeer afwisselend is. Het zuidelijke deelgebied Meijndel is een relatief laag gelegen gebied met grote 'uitgestoven duinvlakten', dat in het zuidelijk deel minder reliëfrijk is. In het noordelijke deelgebied Berkheide liep het zand vast in de oorspronkelijk natte stroombedding van de oude Rijn. Het is gevormd door overstuiving van oude duinen, waardoor het een relatief hooggelegen duinmassief is. Hier is de kweldruk dan ook groter dan in Meijndel. Het landschap heeft een kenmerkende opbouw van evenwijdige duinenrijen met opeenvolgende hoge paraboolduinen en moerassige laagten met struweel, waarin grote valleien liggen zoals Kijfhoek, Bierlap en de vallei Meijndel. Dit zijn duinakkers die nu vooral uit bos bestaan; het gebied kent dan ook een aantal goed ontwikkelde bostypen. Plaatselijk, zoals in de Libellenvallei, komen soortenrijke duinvalleibegroeiingen voor. Na grootschalig herstel van een aantal valleien bij de Wassenaarse Slag breiden deze begroeiingen zich uit. In Berkheide is, met name in de buurt van Katwijk, een groot areaal goed ontwikkeld kalkrijk duingrasland aanwezig, ontstaan door het eeuwenlange menselijke gebruik van het zogenaamde zeedorpenlandschap.

Kernopgaven en doelen

0.00 Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Duinen)

Samenhangend landschap met aantal gradiënten en mozaïeken door versterken van noord-zuid gradiënt en samenhang daarbinnen, herstel gradiënt van zeereep-binnenduinrand: droog-nat, meer of minder wind, meer of minder zout, jong-oud, 3) behoud en herstel van mozaïeken: open-dicht, hoog-laag, behoud en herstel van rust en donker voor fauna en het versterken samenhang met Noordzee, Wadden en Delta én met Meren en Moerassen.

2.01 Witte duinen en embryonale duinen

Ruimte voor natuurlijke verstuing: witte duinen H2120 en embryonale duinen H2110 o.m. van belang als habitat voor kleine mantelmeeuw A183, dwergstern A195, bontbekplevier A137 en strandplevier A138.

2.02 Grijze duinen

Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130, ook als habitat van tapuit A277, door tegengaan vergrassing en verstruweling.

2.04 Droge duinbossen

Uitbreiding oppervlakte (ook in zeereep)6 en verbetering kwaliteit (structuurvariatie en soortenrijkdom) van duinbossen (droog) H2180_A.

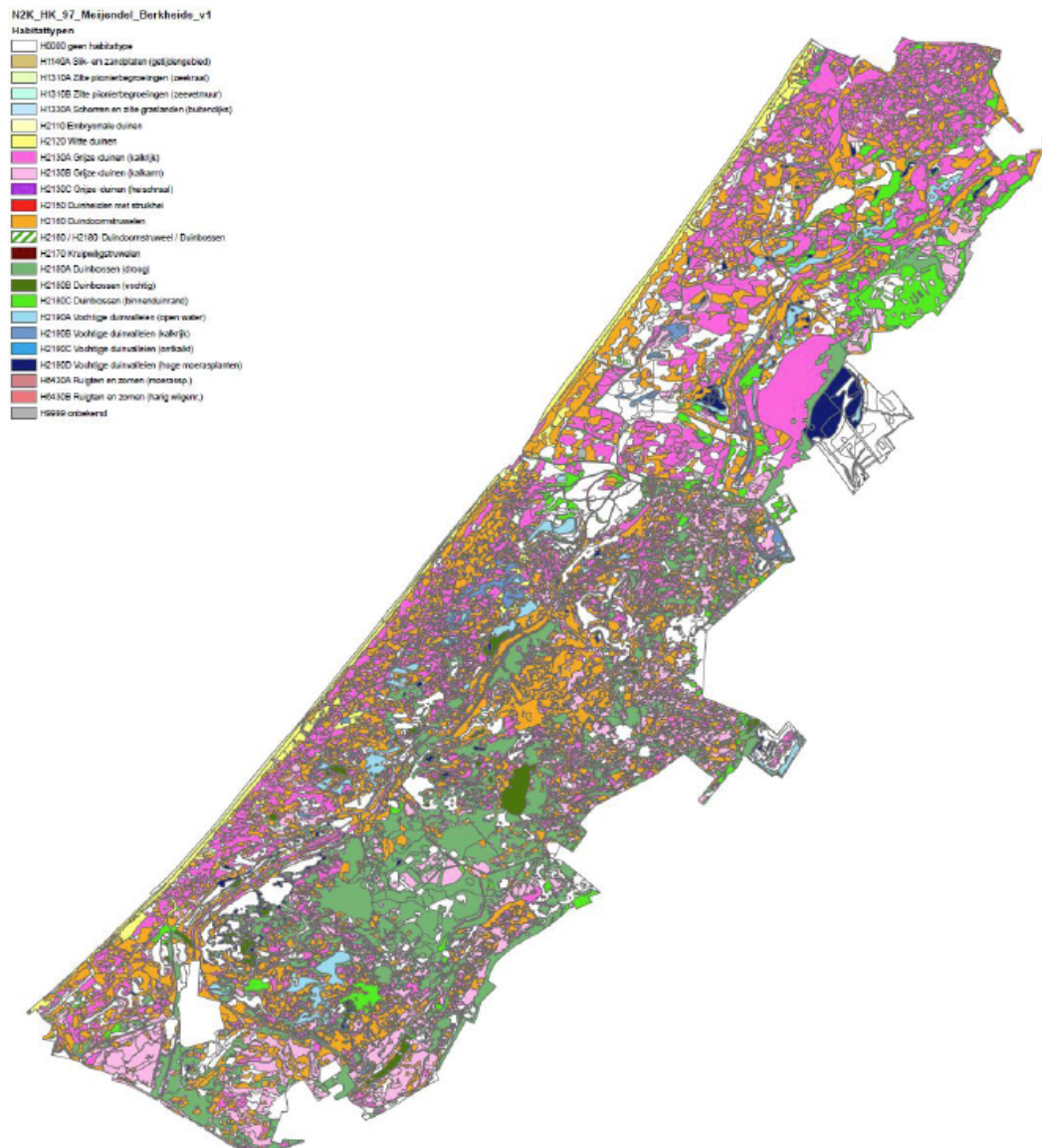
2.05 Open vochtige duinvalleien (incl. vochtige duinbossen)

Behoud oppervlakte en herstel kwaliteit van vochtige duinvalleien (kalkrijk) H2190_B. Behoud vochtige duinvalleien H2190 als habitat van roerdomp A021, lepelaar A034, blauwe kiekendief A082, velduil A222, noordse woelmuis *H1340, nauwe korfslak H1014 en groenknolorchis H1903 (vergroting oppervlakte is vrijwel overal gedaan).

Het gebied is aangewezen voor 10 habitattypen en twee soorten van Bijlage II van de Habitatrichtlijn.

Tabel 3.1 Overzicht van de aangewezen habitattypen en habitatsoorten in Meijndel & Berkhiede, de Staat van Instandhouding (landelijk), de doelstelling in kwaliteit en oppervlakte, de doelstelling voor de populatie en de kritische depositiewaarde voor stikstof (mol N/ha/jr, cf. van Dobben et al. 2013)

		svi	doel kwaliteit	doel oppervlak	doel populatie	kdw
Habitattypen						
H2120	Witte duinen	-	=	>		1.429
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	>	>		1.071
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	--	>	>		714
H2160	Duindoornstruwelen	+	= (<)	=		2.000
H2180A	Duinbossen (droog)	+	=	=		1.429
H2180B	Duinbossen (vochtig)	-	=	=		2.214
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	-	=	>		1.786
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	-	>	>		2.143
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	>	>		1.429
H2190D	Vochtige duinvalleien (moerasplanten)	-	>	>		>2.400
Habitatsoorten						
H1014	Nauwe korfslak	-	=	=	=	
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=	

Figuur 3.1 Kaart habitattypen Meijndel & Berkheide (bron: Provincie Zuid-Holland)

3.2 Westduinpark & Wapendal

Het Westduinpark is een park aan de rand van Den Haag. Het is een breed, gevarieerd en kalkrijk duingebied met kenmerkende habitats van de Hollandse duinen en kuststreek. Er is een breed scala aan vegetatietypen van jonge en oude, droge duinen, met ruigten, graslanden en struwelen en binnenduinbos aanwezig, met karakteristieke flora. Het veel kleinere, tussen de bebouwing van Den Haag gelegen Wapendal bestaat uit een oud duin met struikheivegetatie.

Kernopgaven en doelen

0.0 Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Duinen)

Samenhangend landschap met aantal gradiënten en mozaïeken door versterken van noord-zuid gradiënt en samenhang daarbinnen, herstel gradiënt van zeereep-binnenduinrand: droog-nat, meer of minder wind, meer of minder zout, jong-oud, 3) behoud en herstel van mozaïeken: open-dicht, hoog-laag, behoud en herstel van rust en donker voor fauna en het versterken samenhang met Noordzee, Wadden en Delta én met Meren en Moerassen.

2.02 Grijze duinen

Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130 door tegengaan vergrassing en verstruweling.

2.03 Duinheiden

Behoud oppervlakte en kwaliteit duinheiden met struikhei *H2150.

Tabel 3.2 *Overzicht van de aangewezen habitattypen en habitatsoorten in Westduinpark & Wapendal, de Staat van Instandhouding (landelijk), de doelstelling in kwaliteit en oppervlakte, de doelstelling voor de populatie en de kritische depositiewaarde voor stikstof (mol N/ha/jr, cf. van Dobben et al. 2013).*

		svi	doel kwaliteit	doel oppervlak	doel populatie	kdw
Habitattypen						
H2120	Witte duinen		=	=		1.429
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	>	>		1.071
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)		=	=		714
H2150	*Duinheiden met struikhei	+	=	=		1.071
H2160	Duindoornstruwelen	+	= (<)	=		2.000
H2180A	Duinbossen (droog)	+	=	>		1.429
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)		= (<)	=		1.786

Figuur 3.3 Kaart habitattypen Westduinpark & Wapendal (bron: beheerplan Natura 2000).

3.3 Solleveld & Kapittelduinen

Het tussen Den Haag en Ter Heijde gelegen Solleveld wijkt af van de meeste andere Zuid-Hollandse duingebieden doordat het voor het overgrote deel bestaat uit 'oude duinen'. Bijzonder in deze ontkalkte duinen zijn enkele heideterreintjes, die evenals andere landschapselementen herinneren aan het historische, agrarische gebruik. Het gebied is niet heel reliëfrijk en bestaat uit duinen, duinbossen, graslanden, duinheiden, struwelen, ruigten en plassen. Aan de binnenduinrand liggen een aantal oude landgoedbossen met een rijke stinzefflora. Ten noorden van de oude monding van de Maas liggen de Kapittelduinen. Dit gebied bestaat uit de ten oosten van het strand gelegen duinen, vochtige duinvalleien, duinplassen, duin- en landgoedbossen, graslanden, struwelen, ruigten en een aantal dijktrajecten. Het gebied ligt op de overgang van kust naar rivierengebied en meer landinwaarts worden de rivierinvloeden steeds duidelijker zichtbaar in de vegetatie. In het Staelduinse Bos liggen diverse bunkers.

In deze rapportage is alleen het meest noordelijke gebied, Solleveld, van belang.

Kernopgaven en doelen

1.0 Opgave landschappelijke samenhang en interne compleetheid (Duinen)

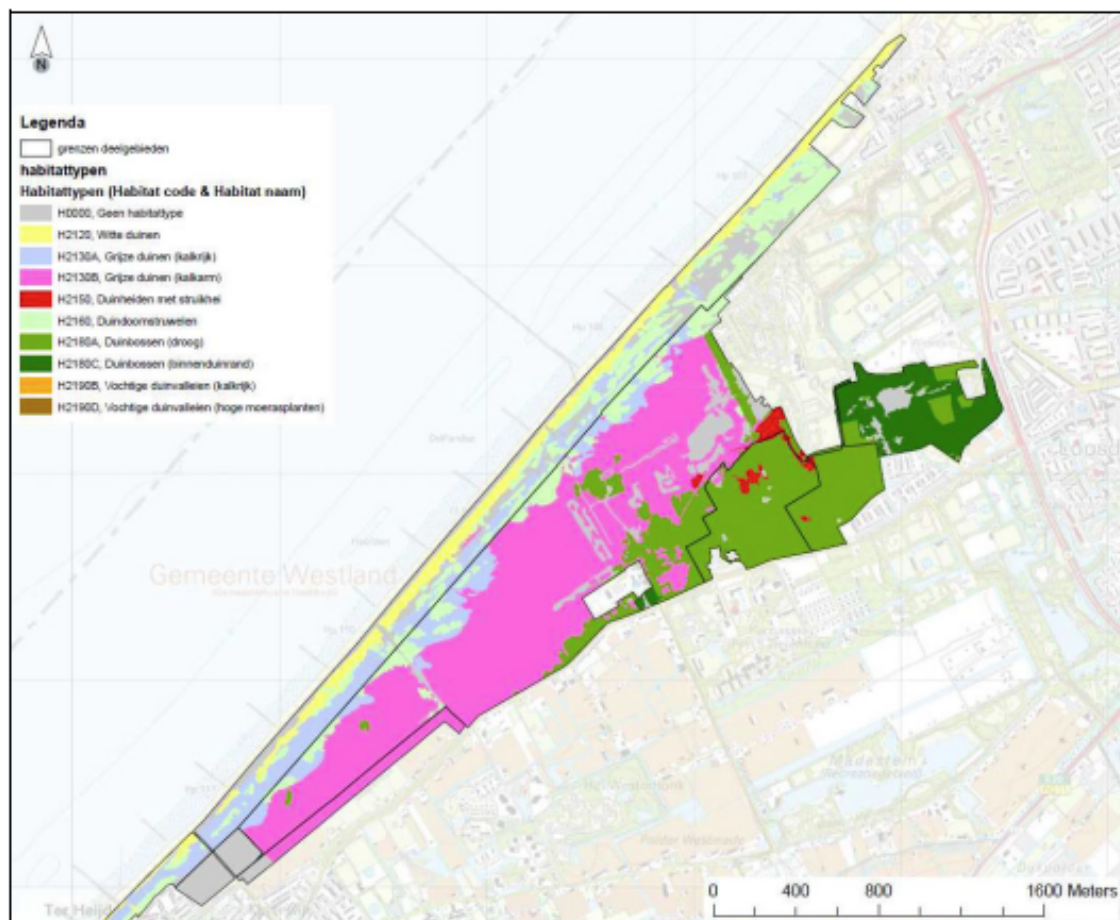
Samenhangend landschap met aantal gradiënten en mozaïeken door versterken van noord-zuid gradiënt en samenhang daarbinnen, herstel gradiënt van zeereep-binnenduinrand: droog-nat, meer of minder wind, meer of minder zout, jong-oud, 3) behoud en herstel van mozaïeken: open-dicht, hoog-laag, behoud en herstel van rust en donker voor fauna en het versterken samenhang met Noordzee, Wadden en Delta én met Meren en Moerassen.

2.02 Grijze duinen

Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130 door tegengaan vergrassing en verstruweling.

2.03 Duinheiden

Behoud oppervlakte en kwaliteit duinheiden met struikhei *H2150.

Figuur 3.3 Kaart habitattypen Solleveld (bron: beheerplan Natura 2000)

Tabel 3.3 Overzicht van de aangewezen habitattypen en habitatsoorten in Solleveld & Kapitteduinen, de Staat van Instandhouding (landelijk), de doelstelling in kwaliteit en oppervlakte, de doelstelling voor de populatie en de kritische depositiewaarde voor stikstof (mol N/ha/jr, cf. van Dobben et al. 2013).

		svi	doel kwaliteit	doel oppervlak	doel populatie	kdw
Habitattypen						
H2120	Witte duinen	-	= (<)	>		1.429
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	=	>		1.071
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	--	=	>		714
H2150	*Duinheiden met struikhei	+	=	>		1.071
H2160	Duindoornstruwelen	+	= (<)	=		2.000
H2180A	Duinbossen (droog)	+	=	>		1.429
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	-	=	>		1.786
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	>	>		1.429
H2190D	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	-	= (<)	=		1.071
Habitatsoorten						
H1014	Nauwe korfslak	-	=	=	=	

4 Effecten op Natura 2000-gebieden

De referentiesituatie is het geïnstalleerd vermogen in 2004. De oprichting van een installatie met een vermogen van 50 MW was mogelijk volgens het bestemmingsplan Ypenburg-Nootdorp (vastgesteld 26-02-1998, goedgekeurd 15-10-1998 en onherroepelijk 02-01-2001). Als referentie voor de beoordeling van eventuele effecten geldt de datum waarop de drie Natura 2000-gebieden door de EU op de lijst met HR-gebieden zijn geplaatst; zijnde 7 december 2004.

4.1 Mogelijke effecten en de invloedsfeer van het project

De warmtekrachtcentrale ligt op 6 km van Natura 2000-gebieden. Hierdoor zijn directe effecten in de zin van:

- verlies van areaal of leefgebied door ruimtebeslag;
- achteruitgang van kwaliteit van het habitat of leefgebied ten gevolge van veranderingen in grond- of oppervlaktewateren;
- verstoring door beweging, licht en geluid gedurende de werkzaamheden;
- verlies van samenhang van het areaal/leefgebied oftewel versnippering;
- sterfte;

uitgesloten. De enige route voor effecten op deze afstand en door de constellatie van het landschap, is:

- achteruitgang van kwaliteit van het habitat of leefgebied ten gevolge van de emissie van schadelijke stoffen naar lucht.

4.2 Bepaling van effecten

4.2.1 Effecten op habitattypen

De achtergrond depositie is voor veel van de habitattypen in de duinen rond Den Haag hoger dan hun kritische depositiewaarde. De overschrijdingen lopen uiteen van nihil tot meer dan 700 mol voor kalkarme grijze duinen (tabel 4.1). Daarnaast is de overschrijding in de zeer nabije de stad gelegen Westduinpark & en Wapendal en Solleveld, wat hoger dan in het grotendeels buiten de invloed van de stad gelegen Meijendel & Berkheide.

In alle drie de gebieden kennen de grijze duinen en de duinheiden met struikheide het grootste verschil tussen de hoogte van de achtergronddepositie en de kritische depositiewaarde.

Meijendel & Berkheide

In Meijendel & Berkheide bedraagt de additionele depositie vanuit de warmtekrachtcentrale in de zuidoostelijke rand minder dan 0,5 mol N/ha/jr (tabel 2.1). Het verschil tussen de volgens bestemmingsplan mogelijke capaciteit (50 MW) en de toekomstige

situatie bedraagt (85 MW_{th}) 0,3 tot 0,4 mol N/ha/jr. Het verschil tussen de bestaande situatie (69 MW_{th}) en de toekomstige situatie bedraagt in genoemde rand 0,1 mol N/ha/jr additionele depositie en verder het gebied in minder.

In de zuidoosthoek van Meijndel & Berkheide liggen vooral oppervlakten grijze duinen (kalkarm) en droge duinbossen met een kritische depositiewaarde van achtereenvolgens 714 en 1.429 mol. De achtergronddepositie ligt hier ruimschoots boven, en dat zal over 10 jaar nog steeds het geval zijn (www.geodata.rivm.nl/...). De vraag is of minder dan een halve mol N/ha/jr additionele depositie negatieve effecten heeft op de doelen die voor deze typen in Meijndel & Berkheide zijn geformuleerd. Ofwel, heeft in de zuidoosthoek van het gebied 6 gr N/jr en minder, verspreid over iedere hectare, effecten.

Tabel 3.1 *Overzicht van de aangewezen habitattypen en habitatsoorten van Meijndel & Berkheide, de Staat van Instandhouding (landelijk), de doelstelling in kwaliteit en oppervlakte, de doelstelling voor de populatie en de kritische depositiewaarde voor stikstof (mol N/ha/jr, cf. van Dobben et al. 2013) en de overschrijding (mol N/ha/jr).*

		svi	doel kwaliteit	doel oppervlak	doel populatie	kdw	
<i>Habitattypen</i>							
H2120	Witte duinen	-	=	>		1.429	0
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	>	>		1.071	<500
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	--	>	>		714	<700
H2160	Duindoornstruwelen	+	= (<)	=		2.000	0
H2150	*Duinheiden met struikhei	+	=	>		1.071	<500
H2180A	Duinbossen (droog)	+	=	=		1.429	<200
H2180B	Duinbossen (vochtig)	-	=	=		2.214	0
H2180C	Duinbossen (binnenduintrand)	-	=	>		1.786	0
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	-	>	>		2.143	0
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	>	>		1.429	<200
H2190D	Vochtige duinvalleien (moerasplanten)	-	>	>		>2.400	0
<i>Habitatsoorten</i>							
H1014	Nauwe korfslak	-	=	=	=		
H1318	Meervleermuis	-	=	=	=		

De achtergronddepositie kent een onzekerheid van $\sigma = 100\%$. (Van Jaarsveld 2004, zie ook www.rivm.nl/nl/themasites/gcn/onzekeerheden/) (variantie $\sigma^2 = (\text{standaarddeviatie})^2$; Sokal & Rohlf 1995). Bij een achtergronddepositie van 1.500 mol/ha/jr moet dit gelezen worden als 1.500 ± 39 mol N/ha/jr (als volgt berekend: $1 * 1.500 = 1.500 = \sigma$, $\text{std} = \sqrt{1.500} = 38,7$). Het 95% betrouwbaarheidsinterval wordt dan bestreken door de uitersten 1.461 en 1.539 mol N/ha/jr. Bij een additionele depositie van 1 mol N/ha/jr komt het gemiddelde op 1.501 N/ha/jr. Deze waarde wijkt niet (statistisch) significant af van het gemiddelde van de achtergronddepositie.

Ofwel, een additionele depositie van minder dan 0,4 mol N/ha/jr zal niet tot een meetbare verandering in de depositie leiden (vergelijking 50 MW en 89 MW). Daarmee zal het ook niet tot een voor planten waarneembare verandering in het aanbod aan stikstof leiden. De structuur en samenstelling van vegetaties zullen niet veranderen.

In de vergelijking van een opgesteld vermogen van 50 MW en 69 MW_{th}, is de toename in de rand van het zuidoosten van Meijndel maximaal 0,3 mol, en verder het gebied in minder. De voorgenomen toename van 69 MW_{th} naar 85 MW_{th} leidt tot een toename van 0,1 mol N/ha/jr en minder. In beide vergelijking gaat het om een berekende toename die niet tot meetbare veranderingen in het totaal van de depositie zal leiden. De structuur en samenstelling van vegetaties zullen niet veranderen door de berekende minieme toename.

Westduinpark & Wapendal

Wapendal wordt hier verder niet besproken; dit gebied ligt in de stad Den Haag (Laan van Meerdervoort) en staat zeer direct en stevig onder stadse invloeden van mensen, hun auto's en hun honden. Hier zal een enkele gram stikstof niets meer aan toe voegen.

Westduinpark kent drie habitattypen met een grote oppervlakte: grijze duinen kalkrijk, binnenduinrandbossen en duindoornstruwelen. In de rand van Westduinpark komt volgens berekening maximaal 0,2 mol N/ha/jr additionele depositie. In de zeereep is dit minder.

Tabel 3.2 *Overzicht van de aangewezen habitattypen en habitatsoorten de Staat van Instandhouding (landelijk), de doelstelling in kwaliteit en oppervlakte, de doelstelling voor de populatie en de kritische depositiewaarde voor stikstof (mol N/ha/jr, cf. van Dobben et al. 2013) en de overschrijding (mol N/ha/jr).*

		svi	doel kwaliteit	doel oppervlak	doel populatie	kdw	over- schrijding
<i>Habitattypen</i>							
H2120	Witte duinen		=	=		1.429	0
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	>	>		1.071	<500
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)		=	=		714	<700
H2150	*Duinheiden met struikhei	+	=	=		1.071	<500
H2160	Duindoornstruwelen	+	= (<)	=		2.000	0
H2180A	Duinbossen (droog)	+	=	>		1.429	<400
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)		= (<)	=		1.786	<100

De achtergronddepositie kent een onzekerheid van $\sigma = 100\%$. (Van Jaarsveld 2004, zie ook www.rivm.nl/nl/themasites/gcn/onzekeerheden/) (variantie $\sigma^2 = (\text{standaarddeviatie})^2$; Sokal & Rohlf 1995). Bij een achtergronddepositie van 1.500 mol/ha/jr moet dit gelezen worden als 1.500 ± 39 mol N/ha/jr (als volgt berekend: $1 * 1.500 = 1.500 = \sigma$, $\text{std} = \sqrt{1.500} = 38,7$). Het 95% betrouwbaarheidsinterval wordt dan bestreken door de uitersten 1.461 en 1.539 mol N/ha/jr. Bij een additionele depositie van 1 mol N/ha/jr komt het gemiddelde op 1.501 N/ha/jr. Deze waarde wijkt niet (statistisch) significant af van het gemiddelde van de achtergronddepositie.

Ofwel, een additionele depositie van minder dan 0,2 mol N/ha/jr zal niet tot een meetbare verandering in de depositie leiden (vergelijking 50 MW en 89 MW_{th}). Daarmee zal het ook niet tot een voor planten waarneembare verandering in het aanbod aan stikstof leiden. De structuur en samenstelling van vegetaties zullen niet veranderen.

In de vergelijking van een opgesteld vermogen van 50 MW en 69 MW_{th}, is de toename in de rand van Westduinpark & Wapendal maximaal 0,2 mol, en verder het gebied in minder. De voorgenomen toename van 69 MW_{th} naar 85 MW_{th} leidt tot een toename van 0,05 mol N/ha/jr en minder. In beide vergelijking gaat het om een berekende toename die niet tot meetbare veranderingen in het totaal van de depositie zal leiden. De structuur en samenstelling van vegetaties zullen niet veranderen door de berekende minieme toename.

Solleveld

Solleveld kent drie habitattypen met een aanmerkelijke oppervlakte: grijze duinen kalkarm, duinbossen droog en binnenduinrandbossen en langs de kust duindoornstruwelen en witte duinen. In de rand van het gebied komt volgens berekening ongeveer 0,1 mol N/ha/jr additionele depositie, verder het gebied in minder.

De achtergronddepositie kent een onzekerheid van $\sigma = 100\%$. (Van Jaarsveld 2004, zie ook www.rivm.nl/nl/themasites/gcn/onzekeerheden/) (variantie $\sigma^2 = (\text{standaarddeviatie})^2$; Sokal & Rohlf 1995). Bij een achtergronddepositie van 1.500 mol/ha/jr moet dit gelezen worden als 1.500 ± 39 mol N/ha/jr (als volgt berekend: $1 * 1.500 = 1.500 = \sigma$, $\text{std} = \sqrt{1.500} = 38,7$). Het 95% betrouwbaarheidsinterval wordt dan bestreken door de uitersten 1.461 en 1.539 mol N/ha/jr. Bij een additionele depositie van 1 mol N/ha/jr komt het gemiddelde op 1.501 N/ha/jr. Deze waarde wijkt niet (statistisch) significant af van het gemiddelde van de achtergronddepositie.

Ofwel, een additionele depositie van minder dan 0,1 mol N/ha/jr zal niet tot een meetbare verandering in de depositie leiden (vergelijking 50 MW en 89 MW_{th}). Daarmee zal het ook niet tot een voor planten waarneembare verandering in het aanbod aan stikstof leiden. De structuur en samenstelling van vegetaties zullen niet veranderen.

Tabel 3.2 Overzicht van de aangewezen habitattypen en habitatsoorten in Solleveld & Kapittelduinen, de Staat van Instandhouding (landelijk), de doelstelling in kwaliteit en oppervlakte, de doelstelling voor de populatie en de kritische depositiewaarde voor stikstof (mol N/ha/jr, cf. van Dobben et al. 2013) en de overschrijding (alleen Solleveld, mol N/ha/jr).

		svi	doel kwaliteit	doel oppervlak	doel populatie	kdw	over- schrijding
Habitattypen							
H2120	Witte duinen	-	= (<)	>		1.429	0
H2130A	*Grijze duinen (kalkrijk)	--	=	>		1.071	<300
H2130B	*Grijze duinen (kalkarm)	--	=	>		714	
H2150	*Duinheiden met struikhei	+	=	>		1.071	
H2160	Duindoornstruwelen	+	= (<)	=		2.000	0
H2180A	Duinbossen (droog)	+	=	>		1.429	<500
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	-	=	>		1.786	<300
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	-	>	>		1.429	
H2190D	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	-	= (<)	=		1.071	
Habitatsoorten							
H1014	Nauwe korfslak	-	=	=	=		

In de vergelijking van een opgesteld vermogen van 50 MW en 69 MW_{th}, is de toename in de rand van Solleveld maximaal 0,1 mol, en verder het gebied in minder. De voorgenomen toename van 69 MW_{th} naar 85 MW_{th} leidt tot een toename van <0,1 mol N/ha/jr en minder. In beide vergelijking gaat het om een berekende toename die niet tot meetbare veranderingen in het totaal van de depositie zal leiden. De structuur en samenstelling van vegetaties zullen niet veranderen door de berekende minieme toename.

4.2.2 Effecten op soorten van Bijlage 2 HR

Meijendel & Berkheide

In Meijendel & Berkheide komen nauwe korfslak en meervleermuis voor. De meervleermuis is aangewezen vanwege het overwinteren van deze soort in bunkers in het duingebied. (Additionele) stikstofdepositie heeft op deze functie geen enkel effect.

De nauwe korfslak komt vooral voor in de strooisellaag van kalkrijkere duinen met duindoornstruweel. Dit habitatype kent nauwelijks een overschrijding van de kritische depositiewaarde (tabel 3.1). Effecten zijn derhalve uitgesloten.

Solleveld

Solleveld & Kapittelduinen is aangewezen voor de nauwe korfslak. De meeste vindplaatsen liggen ten zuiden van Solleveld op kalkrijkere locaties. In Solleveld is de soort nauwelijks gevonden, vooral omdat het hier vooral kalkarme duinen betreft. Effecten zijn uitgesloten.

4.2.3 Beheer in gebieden

Voor de verschillende duingebieden zijn beheerplannen Natura 2000 opgesteld (PZH 2013d, 2013e, 2011)). Deze plannen borduren ten dele voort op bestaand beheer van duingebieden door de terreineigenaren. Daarnaast zijn ook nieuwe maatregelen in ingrepen opgenomen ten einde de gestelde doelen te kunnen bereiken.

De duingebieden rondom Den Haag kennen een vegetatiezonering die het gevolg is van abiotische omstandigheden en menselijke invloeden in het verleden. De vegetatie is de afgelopen decennia langzaam aan veranderd. Hierin zijn fixatie van stuivend zand, vergrassing, verstruweling en verbossing kernbegrippen. Deze hangen samen met voortgaande successie, depositie en een afname van konijnen.

Voor alle drie de relevante terreinen zijn (concept)-beheerplannen Natura 2000 gereed (PZH 2011a, 2011b, 2011c). Hierin is een pakket maatregelen opgenomen die gericht zijn op behoud en zonodig herstel van kenmerkende habitattypen.

In Meijndel & Berkheide wordt ingezet op terugdringen van de vergrassing en verstruweling door kap, maaien en begrazing. Habitattypen als witte duinen, grijze duinen en duinheiden profiteren hiervan. Op een aantal locaties gaat dit ten koste van duindoornstruwelen. Deze maatregelen gaan gepaard met afvoer van mineralen, waaronder stikstof. De bossen vragen nauwelijks beheer, al worden exoten waar nodig verwijderd. De karakteristieke vegetaties van vochtige en natte duinvalleien bestaan bij de gratie van maaien en afvoeren, hetgeen wordt voortgezet

In Westduinpark wordt zwaar ingezet op herstel van grijze duinen door kap van bos en struweel. Daarnaast wordt hier het zenderpark van radio Scheveningen geamoveerd. Ook hier hebben voor grijze duinen baat bij. Wapendal kent een beheer van lokaal maaien en winterbegrazing.

In Solleveld ligt het accent van het beheer op behoud van bossen en herstel van grijze duinen en duinheiden. Ook hier gaat herstel gepaard met kap van vooral struweel. Bossen vragen geen beheer, behoudens selectieve kap van exoten (kwaliteitsverbetering).

Voor alle drie de terreinen zijn gebiedsanalyses in het kader van de PAS (Programmatistische Aanpak Stikstof) opgesteld (PZH 2013a, 2013b, 2013c). Hierin worden waar nodig aanvullend beheer beschreven dat noodzakelijk is om eventuele effecten van een *overload* aan stikstof weg te nemen; bovenop de maatregelen die reeds in de beheerplannen Natura 2000 zijn verwoord. Ook deze gaan vooral in op terugdringen van vergrassing en verstruweling (en soms verbossing) ten faveure van witte duinen, grijze duinen en duinheiden. In de verschillende bostypen worden geen aanvullende maatregelen voorgesteld. De kwaliteit van de meeste bossen is goed en deze neemt overwegend toe door het ouder worden van de bossen. Op een aantal locaties zullen vochtige en natte duinvalleien die zijn dichtgegroeid in ere worden

hersteld. Deze aanvullende maatregelen zullen er toe leiden dat ruimte ontstaat voor nieuwe economische activiteiten.

4.3 Cumulatieve effecten

Omdat er geen effecten zijn, is het niet nodig naar cumulatieve effecten onderzoek te doen.

4.4 Significantie van effecten

Omdat er geen effecten zijn, is het uitgesloten dat er significante effecten zijn.

4.5 Vergunningsplicht

Op grond van de in dit rapport gepresenteerde objectieve gegevens zijn negatieve effecten als gevolg van de ingreep op de instandhoudingsdoelen van Meijendel & Berkheide, Westduinpark & Wapendal en Solleveld & Kapittelduinen uitgesloten. Omdat er geen sprake zal zijn van een verslechtering van habitattypen of leefgebieden of significante verstoring van aangewezen soorten wordt een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet niet nodig geacht. De beoordeling voor de noodzaak van een vergunning ligt bij het bevoegd gezag.

5 Conclusie

Negatieve effecten op Meijndel & Berkheide, Westduinpark & Wapendal en Solleveld & Kapittelduinen ten gevolge van de inpassing van het geïnstalleerd vermogen van 69 MW_{th} en een toename 69 MW_{th} naar 85 MW_{th} voor vervanging, calamiteiten en onderhoud is uitgesloten. Een Nbwet-vergunning is niet nodig.

N.B. De beoordeling van de noodzaak voor een vergunning ligt bij het bevoegd gezag. De conclusie van Bureau Waardenburg heeft geen rechtskracht.

6 Literatuur

- PZH 2011. Concept beheerplan bijzondere natuurwaarden; Meijendel & Berkheide, beheerplan 2012-2017. Rapport , Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- PZH 2013a. Werkdocument PAS-analyse Herstelstrategieën voor Meijendel & Berkheide. Rapport, Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- PZH 2013c. Werkdocument PAS-analyse Herstelstrategieën voor Westduinpark & Wapendal. Rapport, Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- PZH 2013c. Werkdocument PAS-analyse Herstelstrategieën voor Solleveld & Kapittelduinen. Rapport, Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- PZH 2013d. Beheerplan bijzondere natuurwaarden; Solleveld & Kapittelduinen, beheerplan 2012-2017. Rapport , Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- PZH 2013e. Beheerplan bijzondere natuurwaarden; Westduinpark & Wapendal, beheerplan 2012-2017. Rapport , Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- PZH 2011. Concept beheerplan bijzondere natuurwaarden; Meijendel & Berkheide, beheerplan 2012-2017. Rapport , Provincie Zuid-Holland, Den Haag.
- Van Dobben, H.F., R. Bobbink, A. van Hinsberg & D. Bal 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Alterra-rapport, Wageningen.

Bijlage 1 Wettelijk kader

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) heeft tot doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland. De belangrijkste zijn Natura 2000-gebieden en beschermde natuurmonumenten.

Beheerplan

Beheerplan van Natura 2000-gebieden

- Artikel 19a lid 1: Gedeputeerde staten stellen voor een gebied een beheerplan vast waarin wordt beschreven welke instandhoudingsmaatregelen getroffen dienen te worden en op welke wijze. Tevens kan het beheerplan beschrijven welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling niet in gevaar brengen, mede gelet op de instandhoudingsmaatregelen die worden getroffen.
- lid 3: Tot de inhoud van een beheerplan behoren ten minste
- a. een beschrijving van de beoogde resultaten met het oog op het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding in het aangewezen gebied mede in samenhang met het bestaande gebruik in dat gebied en, voor zover relevant voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling, daarbuiten
 - b. een overzicht op hoofdlijnen van de noodzakelijke maatregelen met het oog op de onder a bedoelde resultaten.
- lid 10: Voor zover er in een beheerplan projecten worden opgenomen die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, wordt het beheerplan eerst vastgesteld nadat gedeputeerde staten een passende beoordeling hebben gemaakt van de gevolgen voor het gebied, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied, en is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in de artikelen 19g en 19h.

Habitattoets voor activiteiten in of nabij Natura 2000-gebieden

In de habitattoets dient onderzocht te worden of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, negatieve effecten voor een Natura 2000-gebied kan hebben en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. In beginsel dient dit plaats te vinden door middel van een passende beoordeling. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een oriëntatiefase – soms ook wel ‘voortoets’ genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in grote lijnen identiek. De oriëntatiefase kan leiden tot de conclusie dat een passende beoordeling noodzakelijk is als significante effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. In de passende beoordeling kan aanvullend onderzoek uitgevoerd worden, er kunnen in de passende beoordeling ook mitigerende maatregelen opgenomen worden die er voor zorgen dat significante effecten met zekerheid zijn uit te sluiten.

In een ‘oriëntatiefase’ of ‘passende beoordeling’ worden de effecten apart en in samenhang met die van andere plannen en projecten (‘cumulatieve effecten’) beoordeeld. In de oriëntatiefase dient de beoordeling plaats te vinden zonder de mitigerende maatregelen mee te wegen, al kan het zinvol zijn de mitigatiemogelijkheden vast in beeld te brengen.

De toetsen kunnen de volgende uitkomsten hebben.

- *Er zijn geen effecten.* Vanuit de Nbwet zijn er dan geen vervolgstappen nodig. Er zijn geen beperkingen aan de activiteit.
- *Significant negatieve effecten kunnen niet worden uitgesloten.* Een vergunning op basis van een passende beoordeling moet worden aangevraagd.
- In andere gevallen, *er zijn (mogelijk) wel effecten, maar die zijn beperkt en zeker niet significant*, bepaalt het bevoegd gezag of er vergunning nodig is. Aan de vergunning kunnen maatregelen gekoppeld zijn om negatieve effecten verder te verminderen of te voorkomen. Deze maatregelen zijn niet nodig om significante effecten te voorkomen, maar zijn gewenst door het bevoegd gezag.

Het verdient altijd aanbeveling de uitkomsten van de toets met het bevoegd gezag te bespreken.

Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten mag een vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Habitattoets: de toetsing van projecten en plannen volgens de Nbwet (verkort)

Artikel 19d, lid1: Het is verboden zonder vergunning (...) projecten te realiseren of andere handelingen te verrichten die gelet op de instandhoudingsdoelstelling (...) de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of handelingen die de natuurlijke kenmerken van het desbetreffende gebied kunnen aantasten.

Artikel 19e: [Het bevoegd gezag] houdt bij het verlenen van een vergunning rekening

- a. met de gevolgen die een project of andere handeling, waarop de vergunningaanvraag betrekking heeft, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, kan hebben voor een Natura 2000-gebied;
- b. met een vastgesteld beheerplan, en
- c. vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, alsmede regionale en lokale bijzonderheden.

Artikel 19f, lid1: Voor projecten die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar die afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt de initiatiefnemer een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling van dat gebied.

Artikel 19g, lid 1: Indien een passende beoordeling is voorgeschreven kan een vergunning slechts worden verleend indien [het bevoegd gezag] zich op grond van de passende beoordeling ervan heeft verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast.

lid 2: Bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project kan [het bevoegd gezag] ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar geen prioritair type natuurlijke habitat of prioritaire soort voorkomt, een vergunning voor het realiseren van het desbetreffende project slechts verlenen om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard.

lid 3: Ten aanzien van Natura 2000-gebieden waar een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritaire soort voorkomt, kan [het bevoegd gezag] bij ontstentenis van alternatieve oplossingen voor een project of andere handeling een vergunning slechts verlenen:

- a. op argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of voor het milieu wezenlijke gunstige effecten of

b. na advies van de Commissie van de Europese Gemeenschappen om andere dwingende redenen van groot openbaar belang.

Artikel 19h, lid 1: Indien een vergunning om dwingende redenen van groot openbaar belang wordt verleend voor projecten, waarvan niet met zekerheid vaststaat dat die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet aantasten, verbindt [het bevoegd gezag] aan die vergunning in ieder geval het voorschrift inhoudende de verplichting compenserende maatregelen te treffen.

N.B. Het bevoegd gezag is meestal gedeputeerde staten van plaats waar het project plaatsvindt, maar soms is dat de minister van EZ.

Artikel 19j, lid 1: Een bestuursorgaan houdt bij het nemen van een besluit tot het vaststellen van een plan dat, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor een Natura 2000-gebied, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen rekening
a. met de gevolgen die het plan kan hebben voor het gebied, en
b. met het voor dat gebied vastgestelde beheerplan.

lid 2: Voor plannen, die niet direct verband houden met of nodig zijn voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar die afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kunnen hebben voor het desbetreffende gebied, maakt het bestuursorgaan een passende beoordeling van de gevolgen voor het gebied waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstelling.

Cumulatieve effecten

In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht. Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project en de andere activiteiten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitatype of een leefgebied of de kwaliteit van habitatype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit.

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag. Bestaand gebruik dat

zeker geen significante gevolgen voor een Natura 2000-gebied heeft, kan zonder vergunning worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig, tenzij in het beheerplan maatregelen zijn voorzien om de effecten te beperken of te niet te doen.

Artikel 19d, lid 2: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen, waaronder bestaand gebruik, alsmede de wijzigingen daarvan, overeenkomstig een beheerplan.

lid 4: Het verbod, bedoeld in het eerste lid, is niet van toepassing op bestaand gebruik, behoudens indien dat gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied.

Beschermde natuurmonumenten

Het is niet toegestaan (zonder vergunning) handelingen te verrichten die het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke waarde van beschermde natuurmonumenten aantasten. De toetsing voor beschermde natuurmonumenten is tamelijk licht. Er hoeft bijvoorbeeld geen sprake te zijn van een (dwingende) reden van groot openbaar belang, er is geen verplichte alternatievenafweging en geen compensatieplicht.

Dit lichte toetsingskader is ook van toepassing op de zogenaamde "oude doelen", de doelen op het gebied van natuurschoon en natuurwetenschappelijke betekenis van (voormalige) staats- en beschermde natuurmonumenten, die zijn opgegaan in de nieuwe Natura 2000-gebieden.

Zorgplicht

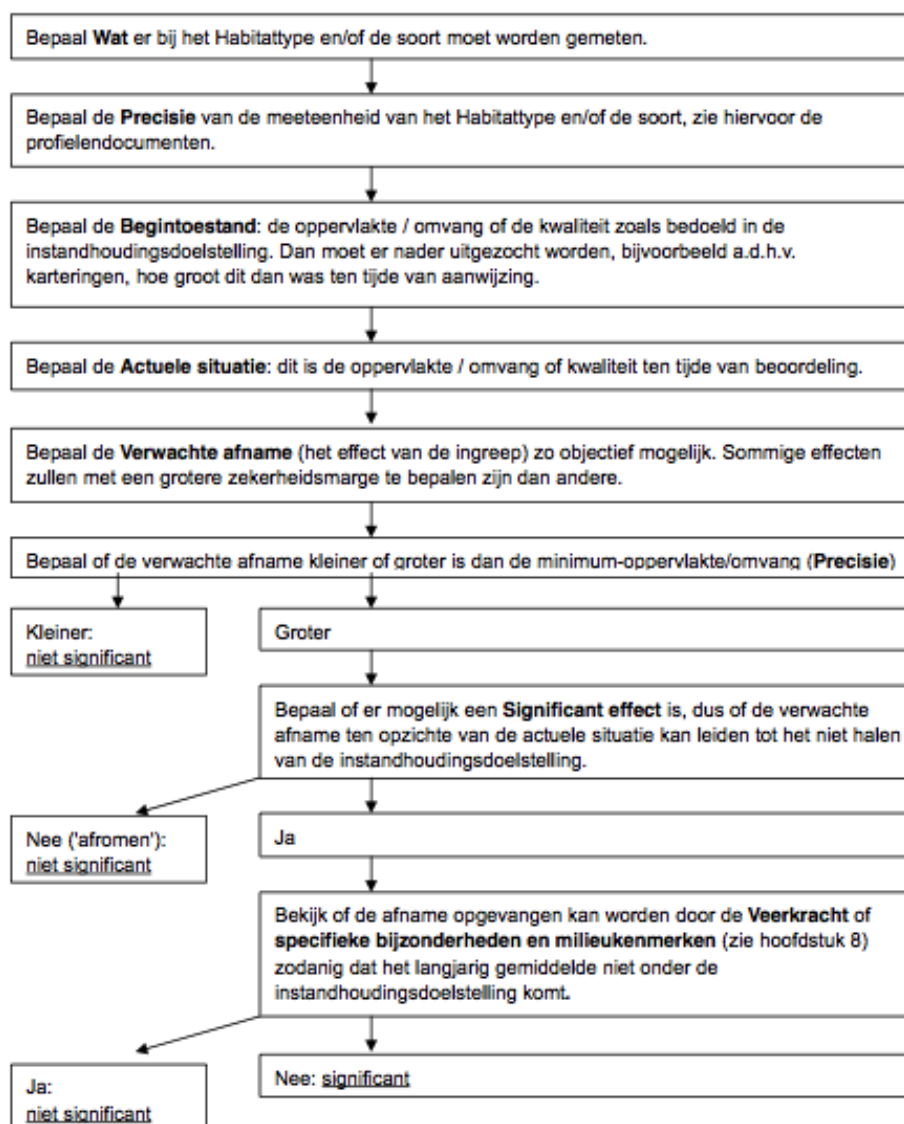
Artikel 19l legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

Bijlage 2 Stroomschema significantiebepaling

Nadere toelichting significante gevolgen eindversie 7 juli 2009

Bijlage 1: Doorloopschema bepaling significantie

In dit doorloopschema staan de benodigde stappen vermeld. Na het doorloopschema zijn een paar voorbeelden opgenomen met verschillende uitkomsten

Stroomschema significantiebepaling volgens Regiebureau Natura 2000 (Leidraad d.d. 7 juli 2009).